ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ANTONIO LA PERGOLA της 4ης Ιουλίου 1996 *

1. Τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το δεύτερο τμήμα του cour du travail de Liège αφορούν την ερμηνεία της διατάξεως του άρθρου 36, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 σχετικά με τις διατυπώσεις υποβολής της αιτήσεως παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως [1]. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να καθορίσει ερμηνευτικά τη σχέση μεταξύ της προαναφερθείσας διατάξεως και των λοιπών διατάξεων των παραγράφων 1, 2 και 3 του ιδίου άρθρου. Ζητείται κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν η ημερομηνία υποβολής σε αρμόδιο φορέα αιτήσεως για την καταβολή παροχής πρέπει να θεωρείται ως η κρίσιμη ημερομηνία υποβολής και όσον αφορά την ενδεχόμενη επέμβαση των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως των άλλων κρατών μελών που είναι αρμόδιοι για την εκκαθάριση της ίδιας παροχής, αναλογικώς επιμεριζομένης, στον ενδιαφερόμενο.

Τα πραγματικά περιστατικά

2. Το ιστορικό της παρούσας υποθέσεως μπορεί να συνοψιστεί ως εξής. Ο Michel Picard (στο εξής επίσης: αιτών), Γάλλος υπήκοος και κάτοικος Βελγίου, υπέβαλε στις 11 Απριλίου 1991 αίτηση συντάξεως γήρατος στον αρμόδιο γαλλικό φορέα κοινωνικής ασφαλίσεως. Ο εν λόγω φορέας δέχτηκε την αίτηση αυτή και αναγνώρισε στον Picard δικαίωμα συντάξεως από 1ης Ιανουαρίου 1992.

3. Κατόπιν ρητής υποδείξεως των γαλλικών διοικητικών αρχών, ο Picard υπέβαλε επιπλέον, στις 11 Ιουνίου 1992, μέσω των δημοτικών υπηρεσιών του Verviers (όπου κατοικεί), αίτηση συνταξιοδοτήσεως στον βελγικό φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως των μη μισθωτών εργαζομένων, το Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (στο εξής: Inasti).

4. Με απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 1992, το Inasti απέρριψε την αίτηση του Picard για πρόωρη συνταξιοδότηση. Πράγματι, κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεώς του, ο αιτών δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις που προβλέπονται για τη χορήγηση

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, περί της εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 86).

της συντάξεως κατ' εφαρμογήν του βελγικού δικαίου [2].

Στη συνέχεια, στις 27 Ιανουαρίου 1993, αφού πληροφορήθηκε ότι ο αρμόδιος γαλλικός φορέας είχε χορηγήσει σύνταξη στον Picard, το Inasti εξέδωσε νέα απόφαση, με την οποία, μολονότι αρνούνταν τη χορήγηση στον Picard συντάξεως γήρατος δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, του αναγνώρισε δικαίωμα αναλογικώς επιμερισμένης συντάξεως και προσδιόρισε, συνεπώς, «στο πλαίσιο της εφαρμογής των κανονισμών (ΕΟΚ) 1408/71 και 574/72» το ποσό της συντάξεως που δικαιούνταν [3].

Συγχρόνως, ως ημερομηνία ενάρξεως καταβολής της παροχής αυτής ορίστηκε η 1η Ιουλίου 1992, δηλαδή ημερομηνία μεταγενέστερη της προβλεπομένης για την καταβολή της συντάξεως από τον γαλλικό φορέα.

5. Το Inasti φρονεί ότι ο προσδιορισμός της διαφορετικής αυτής ημερομηνίας — πράγμα το οποίο δημιουργεί το ερμηνευτικό πρόβλημα που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας υποθέσεως — απορρέει από τις διατάξεις της βελγικής νομοθεσίας. Δυνάμει της εφαρμοστέας νομοθεσίας — όπως υποστηρίζει συγκεκριμένα το Inasti — η αίτηση συνταξιοδοτήσεως πρέπει να υποβάλλεται στις δημοτικές ή κοινοτικές αρχές του τόπου κατοικίας του αιτούντος· επιπλέον, η σύνταξη δεν μπορεί να αρχίσει να καταβάλλεται πριν από την πρώτη ημέρα του μήνα που έπεται του μήνα υποβολής της αιτήσεως [4]. Βάσει των προαναφερθεισών διατάξεων του εθνικού νόμου, ως ημερομηνία ενάρξεως της καταβολής της συντάξεως θα ήταν θεμιτό να οριστεί η 1η Ιουλίου 1992. Πράγματι, όπως προαναφέρθηκε, ο Picard υπέβαλε την αίτηση για τη χορήγηση συντάξεως γήρατος στις δημοτικές αρχές του Verviers μόλις στις 11 Ιουνίου 1992.

6. Με απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 1994, το tribunal de Verviers, ενώπιον του οποίου άσκησε προσφυγή ο Picard, επικύρωσε την απόφαση του Inasti όσον αφορά το ποσό της παροχής που αναγνωρίστηκε στον αιτούντα, έκρινε όμως, σε αντίθεση προς την απόφαση που είχε εκδώσει ο βελγικός φορέας, ότι ως ημερομηνία ενάρξεως της καταβολής της συντάξεως στον Picard έπρεπε να οριστεί — κατ' εφαρμογήν του άρθρου 36, παράγραφος 4, του κανονισμού 574/72 — η 1η Ιανουαρίου 1992, δηλαδή η ημερομηνία κατά την οποία του χορηγήθηκε η σύνταξη από τον αρμόδιο γαλλικό φορέα.

2 — Στο πλαίσιο της βελγικής έννομης τάξης, το δικαίωμα συντάξεως γήρατος γεννάται μόνο με τη συμπλήρωση του 65ου έτους — εκτός αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για πρόωρη συνταξιοδότηση (οι οποίες δεν πληρούνται εν προκειμένω, αφού ο Picard δεν εργάστηκε ως ανεξάρτητος επαγγελματίας στο Βέλγιο επί πέντε ημερολογιακά έτη). Αντιθέτως, στη Γαλλία το δικαίωμα συντάξεως γεννάται με τη συμπλήρωση του 60ού έτους. Αυτός είναι πιθανώς ο λόγος για τον οποίο ο Picard — ο οποίος γεννήθηκε στις 24 Δεκεμβρίου 1931 και, συνεπώς, είχε μόλις συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας του κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως — απευθύνθηκε καταρχάς στον αρμόδιο γαλλικό φορέα.

3 — Το παρατεθέν χωρίο προέρχεται από τις παρατηρήσεις που κατέθεσε το Inasti κατά τη διάρκεια της παρούσας διαδικασίας (σ. 2). Επιπλέον, οι παραπομπές στους κοινοτικούς κανονισμούς περιέχονται στην ίδια απόφαση του Inasti της 27ης Ιανουαρίου 1993. Όσον αφορά τον καθορισμό του πραγματικού ποσού της παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο Picard εργάστηκε στο Βέλγιο από την 1η Ιανουαρίου 1981 έως τις 30 Ιουνίου 1982 και από την 1η Ιανουαρίου 1985 έως τις 31 Μαρτίου 1988. Συνεπώς, το ποσό της βελγικής συντάξεως που δικαιούνταν υπολογίστηκε βάσει της αναλογίας των περιόδων αυτών επί του συνόλου της επαγγελματικής σταδιοδρομίας του στη Γαλλία και στο Βέλγιο.

4 — Η ρύθμιση σχετικά με την ημερομηνία κατά την οποία πρέπει να αρχίσει να καταβάλλεται μια σύνταξη περιέχεται στο άρθρο 3, παράγραφος 3, του βασιλικού διατάγματος 72, της 10ης Νοεμβρίου 1967, περί της συντάξεως γήρατος και της συντάξεως επιζώντων για τους μη μισθωτούς εργαζομένους· η διάταξη που προβλέπει ότι οι αιτήσεις συντάξεως πρέπει να υποβάλλονται στις δημοτικές ή κοινοτικές αρχές του τόπου κατοικίας είναι το άρθρο 120, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος της 22ας Δεκεμβρίου 1967, περί της συντάξεως γήρατος και της συντάξεως επιζώντων των μη μισθωτών εργαζομένων. Για το πλήρες κείμενο της κρίσιμης εθνικής ρυθμίσεως, βλ. το μέρος ΙΙ της εκθέσεως του εισηγητή δικαστή («Η εθνική ρύθμιση»).

7. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, ενώπιον του οποίου το Inasti άσκησε έφεση ως προς το ζήτημα αυτό, υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Θεσπίζει η παράγραφος 4 του άρθρου 36 του κανονισμού 574/72 αυτοτελή γενικό κανόνα εφαρμοστέο ανεξαρτήτως της τηρήσεως των διατάξεων των παραγράφων 1 έως 3 του ιδίου άρθρου;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, υποχρεούται ο μισθωτός ή μη μισθωτός, που δεν μπορεί να επιτύχει, χωρίς προηγούμενη αναγνώριση του δικαιώματος συντάξεως από τον αρμόδιο φορέα άλλου κράτους μέλους (εν προκειμένω του κράτους μέλους του οποίου είναι υπήκοος), την αναγνώριση δικαιώματος συντάξεως από τον αρμόδιο φορέα του κράτους κατοικίας του, να υποβάλει, παρά ταύτα, αίτηση στο κράτος κατοικίας του, προκειμένου οι εκκαθαρίσεις των παροχών να γίνουν ταυτόχρονα στα δύο αυτά κράτη;»

8. Κατά τη διάρκεια της παρούσας διαδικασίας κατατέθηκαν γραπτές παρατηρήσεις από τον Picard, το Inasti, την Επιτροπή και τη Γαλλική Κυβέρνηση.

9. Πριν εξετάσω την ουσία των ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, θεωρώ σκόπιμο να τα τοποθετήσω εντός ενός ευρύτερου πλαισίου, εντός του οποίου ενδείκνυται να εξεταστούν.

Το κανονιστικό πλαίσιο

10. Κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας ο Picard υπήχθη στους κανόνες της γαλλικής και της βελγικής νομοθεσίας. Δεδομένου ότι ζητεί την εκκαθάριση της παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως την οποία δικαιούται, εφαρμόζεται το άρθρο 44 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, όπως τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6), το οποίο επιγράφεται «Γενικές διατάξεις περί της εκκαθαρίσεως των παροχών, όταν ο μισθωτός ή μη μισθωτός έχει υπαχθεί στη νομοθεσία δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών» και του οποίου η παράγραφος 2 έχει ως εξής:

«(...) όταν ο μισθωτός ή μη μισθωτός υποβάλλει *αίτηση εκκαθαρίσεως* παροχών, λαμβάνονται υπόψη για τη διαδικασία εκκαθαρίσεως των παροχών αυτών όλες οι νομοθεσίες που ίσχυσαν για τον εν λόγω μισθωτό ή μη μισθωτό (...)» (η υπογράμμιση δική μου).

11. Οι διατάξεις του κανονισμού 574/72 καθορίζουν τον τρόπο εφαρμογής των κανόνων που θεσπίζει ο κανονισμός

1408/71. Η διάταξη της οποίας η ερμηνεία αμφισβητείται — η οποία περιέχεται στο κεφάλαιο 3 [«Αναπηρία, γήρας και θάνατος (συντάξεις)»] — περιέχει κανόνες σχετικούς με τις συντάξεις αναπηρίας, γήρατος και θανάτου, όπως αυτές που αναφέρονται στο κεφάλαιο 3 του κανονισμού 1408/71 [«Γήρας και θάνατος (συντάξεις)»] [5]. Το άρθρο 36 αφορά ακριβώς τις «αιτήσεις παροχών γήρατος, επιζώντων (εξαιρέσει των παροχών για ορφανά), καθώς και παροχών αναπηρίας σε περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στο άρθρο 35 του κανονισμού εφαρμογής».

12. Οι κανόνες που περιέχονται σ' αυτό το άρθρο ορίζουν τις διατυπώσεις που πρέπει να τηρήσει ο εργαζόμενος κατά την υποβολή της αιτήσεως παροχών. Κατά την παράγραφο 1 του προαναφερθέντος άρθρου, ο αιτών *«υποχρεούται* να υποβάλει αίτηση στον φορέα του τόπου κατοικίας», σύμφωνα με τις διατυπώσεις που προβλέπονται από την ισχύουσα στο κράτος αυτό νομοθεσία (η υπογράμμιση δική μου). Αν, αντιθέτως (παράγραφος 2), ο αιτών κατοικεί στο έδαφος κράτους μέλους, στη νομοθεσία του οποίου δεν έχει υπαχθεί, «δύναται να υποβάλει την αίτησή του στον [αρμόδιο] φορέα του κράτους μέλους στη νομοθεσία του οποίου υπήγετο τελευταία» [6].

13. Μια άλλη διάταξη, που περιέχεται στην παράγραφο 4, έχει ως λειτουργία, από ορισμένες απόψεις, να «θέτει σε κίνηση τη διαδικασία εκκαθαρίσεως». Κατά την παράγραφο αυτή, η υποβολή αιτήσεως «επιφέρει αυτόματα» — εφόσον ο αιτών δεν ζητεί κάτι διαφορετικό — την ταυτόχρονη εκκαθάριση των παροχών δυνάμει των νομοθεσιών όλων των εμπλεκομένων κρατών μελών, τις προϋποθέσεις των οποίων πληροί ο αιτών.

14. Συγκεκριμένα, το άρθρο 36, παράγραφος 4, ορίζει τα εξής:

«Μια αίτηση παροχών που υποβλήθηκε στον φορέα ενός κράτους μέλους επιφέρει αυτόματα την ταυτόχρονη εκκαθάριση των παροχών δυνάμει των νομοθεσιών όλων των κρατών μελών, τις προϋποθέσεις των οποίων πληροί ο αιτών, εκτός αν, σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 2, του κανονισμού, ο αιτών επιθυμεί να ανασταλεί η εκκαθάριση των παροχών γήρατος που δικαιούται δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών.»

Ανάλυση

15. Πρέπει καταρχάς να υπογραμμιστεί ότι εν προκειμένω δεν αμφισβητείται το δικαίωμα του αιτούντος να λάβει την αναλογικώς επιμερισμένη παροχή «σύμφωνα με τις κρίσιμες διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας στον τομέα αυτό». Όπως διευκρίνισε το ίδιο το Inasti με τις παρατηρήσεις του, ο Picard έχει, έναντι του βελγικού αρμόδιου φορέα, δικαίωμα να λάβει παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως, το ποσό

5 — Πρόκειται για τους κανόνες που περιέχονται στα άρθρα 44 έως 51 του προαναφερθέντος κανονισμού. Όσον αφορά τις συντάξεις αναπηρίας, οι διατάξεις αυτές έχουν εφαρμογή στις εν λόγω συντάξεις δυνάμει του άρθρου 40, παράγραφος 1, του προαναφερθέντος κανονισμού.

6 — Τέλος, η παράγραφος 3 προβλέπει μια επιπλέον δυνατότητα για την περίπτωση κατά την οποία ο εργαζόμενος κατοικεί στο έδαφος κράτους που δεν είναι μέλος της Κοινότητας. Στην περίπτωση αυτή ο εργαζόμενος *«υποχρεούται* να υποβάλει την αίτησή του στον αρμόδιο φορέα εκείνου από τα κράτη μέλη στη νομοθεσία του οποίου (...) υπήγετο τελευταία» (η υπογράμμιση δική μου).

της οποίας είναι ανάλογο προς τις περιόδους ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους. Συνεπώς, τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν αποκλειστικά τον προσδιορισμό της ημερομηνίας από την οποία πρέπει να αρχίσει η καταβολή της παροχής αυτής.

16. Το ερμηνευτικό πρόβλημα οφείλεται στο γεγονός ότι οι διατυπώσεις που τήρησε ο Picard για την υποβολή της αιτήσεώς του για σύνταξη δεν ανταποκρίνονται σε καμία από τις περιπτώσεις που προβλέπει το άρθρο 36, παράγραφοι 1 και 2. Ο εν λόγω εργαζόμενος, μολονότι κατοικούσε στο Βέλγιο, υπέβαλε αρχικά την αίτησή του αποκλειστικά στον αρμόδιο γαλλικό φορέα. Συνεπώς, η συμμόρφωσή του προς την υποχρέωση που προβλέπει η παράγραφος 1 του προαναφερθέντος άρθρου δεν πραγματοποιήθηκε πριν από τις 11 Ιουνίου 1992, ημερομηνία κατά την οποία υπέβαλε αίτηση συνταξιοδοτήσεως στην αρμόδια αρχή του τόπου κατοικίας του «σύμφωνα με τις διατυπώσεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία που εφαρμόζει» το Inasti [7]. Ενόψει αυτών των πραγματικών περιστατικών, ο βελγικός φορέας υποστηρίζει ότι, αφού ο ενδιαφερόμενος δεν τήρησε την υποχρέωση που επιβάλλουν οι διατάξεις του κανονισμού εφαρμογής, η ημερομηνία ενάρξεως της καταβολής της αναλογικώς επιμερισμένης συντάξεως που αναγνώρισε στον αιτούντα το Inasti πρέπει να καθοριστεί σύμφωνα με τον τρόπο που προβλέπει η εθνική νομοθεσία, χωρίς να είναι δυνατό να ληφθεί υπόψη η ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως στον αρμόδιο γαλλικό φορέα [8].

17. Η Επιτροπή και η Γαλλική Κυβέρνηση έχουν διαφορετική άποψη. Συγκεκριμένα, και οι δύο υποστηρίζουν ότι η παρούσα υπόθεση πρέπει να εξεταστεί υπό το φως των σκοπών του κανονισμού 1408/71 και των διατάξεων της Συνθήκης στις οποίες στηρίζεται ο κανονισμός αυτός. Γι' αυτόν τον λόγο, κατά την άποψή τους, δεν είναι κρίσιμο το ερώτημα ποιος είναι ο εθνικός φορέας στον οποίο υποβάλλεται η αίτηση παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως, προκειμένου να κινηθεί η διαδικασία εκκαθαρίσεως που προβλέπει ο κανονισμός. Συμμερίζομαι την άποψη αυτή, για τους λόγους που εκθέτω κατωτέρω.

18. Οι διατάξεις του κανονισμού 574/72 σκοπούν στον προσδιορισμό του τρόπου εφαρμογής των κανόνων που θεσπίζει ο κανονισμός 1408/71. Όπως ακριβώς οι τελευταίοι αυτοί κανόνες, οι επίμαχες διατάξεις πρέπει επίσης να ερμηνεύονται σύμφωνα με τους σκοπούς που τάσσουν τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης. Ο πρωταρχικός σκοπός συνίσταται στη διασφάλιση στους διακινουμένους εργαζομένους του ευεργετήματος των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως, ανεξαρτήτως του τόπου απασχολήσεως ή κατοικίας τους [9].

19. Αυτός είναι ο σκοπός που διαπνέει, όσον αφορά τις συντάξεις γήρατος, θανάτου και αναπηρίας, τη ρύθμιση η οποία θεσπίζεται με τα άρθρα 44 έως 51 του κανονισμού 1408/71 και η οποία διέπει τις πράξεις συνυπολογισμού και εκκαθαρίσεως των εν λόγω παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως. Το προαναφερθέν κριτήριο — το οποίο έχει γενικό χαρακτήρα και το

7 — Εξάλλου, ο Picard, δεδομένου ότι κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής του δραστηριότητας είχε υπαχθεί στη βελγική νομοθεσία, δεν μπορούσε να κάνει χρήση της ευχέρειας που παρέχει το άρθρο 36, παράγραφος 2.

8 — Εξάλλου, το Inasti υποστηρίζει ότι η διάταξη του άρθρου 36, παράγραφος 4, του κανονισμού 574/72 όχι μόνο δεν αποτελεί αυτοτελή κανόνα, αλλά αντιθέτως περιορίζεται απλώς στον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων μιας αιτήσεως παροχών που υποβάλλεται σύμφωνα με τις διατυπώσεις που προβλέπουν οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του εν λόγω άρθρου.

9 — Βλ. την πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1408/71.

οποίο παρέχει κατ' ανάγκη ενδείξεις για την ερμηνεία του συνόλου της κοινοτικής ρυθμίσεως στον τομέα αυτό — έχει εφαρμογή τόσο στη γένεση των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφαλίσεως όσο και στον υπολογισμό των παροχών που καταβάλλονται από τους φορείς κοινωνικής ασφαλίσεως [10].

20. Κατόπιν όμως του προσδιορισμού των αρχών που είναι συμφυείς προς τις διατάξεις των δύο προαναφερθέντων κανονισμών, πρέπει να υπομνηστεί ότι το άρθρο 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 προβλέπει ότι η ημερομηνία αναφοράς για τη διενέργεια των πράξεων εκκαθαρίσεως των παροχών γήρατος, το δικαίωμα επί των οποίων έχει κτηθεί βάσει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, είναι, για όλους τους εμπλεκόμενους αρμόδιους φορείς, η ημερομηνία κατά την οποία υποβάλλεται «*αίτηση* εκκαθαρίσεως» της παροχής (η υπογράμμιση δική μου).

21. Οι επιταγές της ρυθμίσεως αυτής — και η αρχή στην οποία στηρίζονται — μου φαίνονται σαφείς. Βάσει της λογικής του προαναφερθέντος κανονισμού, ο εργαζόμενος, αφ' ης στιγμής υποβάλλει αίτηση εκκαθαρίσεως, εκπληρώνει την υποχρέωση από την τήρηση της οποίας εξαρτάται η εκκαθάριση της παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως την οποία δικαιούται. Συγχρόνως γεννάται, από την άλλη πλευρά, υποχρέωση των αρμοδίων φορέων να συνεργαστούν μεταξύ τους για να προβούν στις πράξεις συνυπολογισμού και αναλογικού επιμερισμού.

22. Επιπλέον, η ερμηνεία που προτείνω επιβεβαιώνεται από το σύστημα των κοινοτικών κανόνων που εξετάζονται εν προκειμένω. Όπως διευκρινίζει η διάταξη του άρθρου 36, παράγραφος 1, του κανονισμού 574/72 (μολονότι αναφέρεται σε μια περίπτωση που δεν μπορεί να εξομοιωθεί με εκείνη που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας υποθέσεως), όταν ο φορέας (του τόπου κατοικίας, δηλαδή ο μη αρμόδιος φορέας) ο οποίος έλαβε την αίτηση την διαβιβάζει στον αρμόδιο φορέα, οφείλει να προσδιορίζει «την ημερομηνία κατά την οποία υποβλήθηκε η αίτηση», ενώ, όπως επίσης προβλέπει η διάταξη αυτή, «*η ημερομηνία αυτή θεωρείται ως ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως στον τελευταίο φορέα*» (η υπογράμμιση δική μου).

23. Συνεπώς, στο πλαίσιο των κανόνων που θεσπίζει ο κανονισμός, το κριτήριο της εγγύτητας υπερισχύει εκείνου της αρμοδιότητας. Καθόσον ο κοινοτικός νομοθέτης προέβλεψε την υποχρέωση υποβολής της αιτήσεως στον φορέα του τόπου κατοικίας (έστω και αν δεν είναι αρμόδιος) και επέβαλε στον φορέα αυτό την υποχρέωση να διενεργήσει, ερχόμενος σε συνεργασία με άλλους φορείς, τις πράξεις που συνδέονται με την εκκαθάριση της παροχής, θέλησε να διευκολύνει τον εργαζόμενο κατά την εκπλήρωση των γραφειοκρατικών διατυπώσεων που έχουν σχέση με την υποβολή της αιτήσεως παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως, φέρνοντάς τον εγγύτερα προς τη σφαίρα των συμφερόντων του και απαλλάσσοντάς τον από την υποχρέωση να απευθυνθεί σ' όλους τους αρμόδιους φορείς των διαφόρων κρατών μελών εντός των οποίων άσκησε την επαγγελματική του δραστηριότητα.

24. Εξάλλου, το άρθρο 86 του κανονισμού 1408/71 αναφέρεται προδήλως στο ίδιο κριτήριο όταν ορίζει ότι «οι αιτήσεις (...) οι οποίες, κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας κράτους μέλους, πρέπει να υποβληθούν εντός καθορισμένης προθεσμίας προς την αρχή (...) του κράτους αυτού, γίνονται δεκτές, αν υποβληθούν εντός της ίδιας προθεσμίας προς αντίστοιχη αρχή (...) άλλου κράτους μέλους. Στην περίπτωση αυτή, η επιληφθείσα αρχή (...) διαβιβάζει

10 — Βλ. την έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1408/71.

αμελλητί (...) τις αιτήσεις (...) αυτές προς την αρμόδια αρχή (...) του πρώτου κράτους (...). *Η ημερομηνία, κατά την οποία οι αιτήσεις αυτές (...) υποβλήθηκαν προς την αρχή (...) του δεύτερου κράτους, θεωρείται ως η ημερομηνία υποβολής τους προς την αρμόδια αρχή (...)*» (η υπογράμμιση δική μου).

25. Κατά συνέπεια, η σημασία του συστήματος του κανονισμού δεν εξαντλείται εδώ. Κατά την άποψή μου, η προαναφερθείσα διάταξη ορίζει ότι, για τον υπολογισμό των προθεσμιών για την εκκαθάριση της παροχής, δεν έχει σημασία ποιος είναι ο αρμόδιος φορέας στον οποίο υποβλήθηκε η αίτηση. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι η κοινοτική ρύθμιση έχει δεχτεί την αρχή ότι η ημερομηνία κατά την οποία η αίτηση υποβλήθηκε στον φορέα του αρμοδίου κράτους ισχύει υποχρεωτικά για τους αντίστοιχους φορείς των λοιπών κρατών μελών.

26. Σε τελική ανάλυση, δεν θα μπορούσε να ισχύει κάτι άλλο. Το προβλεπόμενο σύστημα σκοπεί, αφενός, να απλουστεύσει στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό τις γραφειοκρατικές υποχρεώσεις που βαρύνουν τον εργαζόμενο ο οποίος μπορεί να προβάλει δικαιώματα σε διάφορα κράτη μέλη [11]· αφετέρου — και θα μπορούσαμε να πούμε συγχρόνως — το εν λόγω σύστημα σκοπεί να επιβεβαιώσει τις υποχρεώσεις συνεργασίας μεταξύ των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως, οι οποίες απορρέουν από τη διάταξη του άρθρου 5 της Συνθήκης και «καθιερώνονται» ρητά στους επίμαχους κανονισμούς [12].

27. Αν όσα προεκτέθηκαν αληθεύουν, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ημερομηνία υποβολής αιτήσεως στον αρμόδιο φορέα ενός κράτους μέλους αποτελεί, στο πλαίσιο του συστήματος που προβλέπει ο κανονισμός, την ημερομηνία αναφοράς για τη διενέργεια των πράξεων εκκαθαρίσεως για όλους τους φορείς που υποχρεούνται, καθένας στον δικό του τομέα αρμοδιότητας, να καταβάλλουν παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως στους διακινούμενους εργαζομένους. Μόνον αν γίνει δεκτή αυτή η ερμηνεία, θα μπορέσει να αναπτύξει πλήρως τα αποτελέσματά της η αρχή κατά την οποία είναι άνευ σημασίας ο τόπος της απασχολήσεως και της κατοικίας — αρχή η οποία πρέπει, όπως προαναφέρθηκε, να θεωρηθεί ότι αποτελεί το κριτήριο που διαπνέει ολόκληρη την επίμαχη ρύθμιση.

28. Βάσει αυτού του ορισμού των αρχών που έχουν εφαρμογή στην παρούσα υπόθεση, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η ερμηνεία των κανόνων του άρθρου 36 του κανονισμού 574/72, η οποία προτείνεται από το Inasti, είναι τυπολατρική και έχει ως συνέπεια, π.χ. στην παρούσα υπόθεση, να αναιρεί τη δυνατότητα του εργαζομένου να ασκήσει πλήρως τα δικαιώματα που έχει αποκτήσει, καθόσον στην πραγματικότητα εξαρτά την απόλαυση των δικαιωμάτων αυτών από την τήρηση γραφειοκρατικών διατυπώσεων σε κάθε ένα από τα κράτη μέλη εντός των οποίων ο εργαζόμενος έχει ασκήσει την επαγγελματική του δραστηριότητα. Εξάλλου, οι αποδείξεις που προσκό-

11 — Αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1976, 108/75, Balsamo (Συλλογή τόμος 1976, σ. 155, σκέψη 9), και της 9ης Νοεμβρίου 1977, 41/77, Watty (Συλλογή τόμος 1977, σ. 651, σκέψη 28).

12 — Βλ. την απόφαση της 11ης Ιουνίου 1991, C-251/89, Αθανασόπουλος κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-2797, σκέψη 57). Βλ. επίσης τις διατάξεις του άρθρου 84 του κανονισμού 1408/71 («Συνεργασία των αρμοδίων αρχών») και ιδίως των παραγράφων 1, 2 και 3 του άρθρου αυτού.

μισε ο Picard κατά την αποδεικτική διαδικασία στην υπό κρίση υπόθεση αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων διατυπώσεων. Το δε αποτέλεσμα, το οποίο έγκειται στην παρεμβολή αδικαιολόγητων εμποδίων στην πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζει ο κανονισμός 1408/71, είναι, κατά την άποψή μου, αντίθετο προς τις αρχές που διέπουν το άρθρο 51 της Συνθήκης.

29. Επιπλέον, η άποψη του Inasti προσκρούει στις διευκρινίσεις που έχει παράσχει το Δικαστήριο, όσον αφορά τη φύση των διατάξεων του κανονισμού 574/72. Συγκεκριμένα, με την απόφαση Iacobelli, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διατάξεις του άρθρου 36 του κανονισμού είναι διαδικαστικής φύσεως [13]. Συνεπώς, οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν να επιφέρουν ουσιώδεις τροποποιήσεις των δικαιωμάτων που έχουν αναγνωριστεί στον εργαζόμενο και διασφαλίζονται από τους κανόνες του κανονισμού 1408/71, λαμβανομένων υπόψη των προαναφερθεισών αρχών. Στην παρούσα υπόθεση, οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν να έχουν επίπτωση στο δικαίωμα που έχει αναγνωριστεί στον Picard από τον ίδιο τον αρμόδιο φορέα, σχετικά με την καταβολή μιας αναλογικώς επιμερισμένης παροχής, η οποία προσδιορίζεται από το Inasti κατ' εφαρμογήν των κανόνων του κοινοτικού δικαίου.

30. Όπως ορθώς τονίζει η Γαλλική Κυβέρνηση με τις παρατηρήσεις της, από την άποψη αυτή ο κανόνας του άρθρου 36, παράγραφος 1, ο οποίος προβλέπει ότι ο αιτών «υποχρεούται» να υποβάλει την αίτησή του στον φορέα του τόπου κατοικίας του, πρέπει να ερμηνευθεί ως συμπληρωματικός κανόνας. Πρόκειται για διάταξη εφαρμογής κανονισμού, η οποία όμως δεν είναι απαρέγκλιτη, εφόσον ο ενδιαφερόμενος κινήσει, υποβάλλοντας αίτηση στον αρμόδιο φορέα άλλου κράτους μέλους, τη διαδικασία εκκαθαρίσεως των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως τις οποίες δικαιούται [14]. Πρέπει να προστεθεί ότι τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο στην περίπτωση που, όπως εν προκειμένω, η αίτηση υποβλήθηκε στον αρμόδιο φορέα του κράτους του οποίου ο εργαζόμενος είναι υπήκοος και εντός του οποίου άσκησε το μεγαλύτερο μέρος της επαγγελματικής του δραστηριότητας. Το άρθρο 36, παράγραφος 1 — ενόψει της φύσεώς του και του σκοπού διοικητικής απλοποιήσεως τον οποίο επιδιώκει — δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να εμποδίσει την εκκαθάριση των επίμαχων παροχών ή να την εξαρτήσει από ορισμένες προϋποθέσεις, προβλέποντας διαφορετική ημερομηνία από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως σε άλλο αρμόδιο φορέα για την καταβολή της ίδιας παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως (εν προκειμένω, της συντάξεως γήρατος) κατ' εφαρμογήν του κοινοτικού κανονισμού. Η εκκαθάριση της παροχής είναι ταυτόχρονη και η καταβολή της πρέπει να διασφαλίζεται με την τήρηση της υποχρεώσεως συνεργασίας που επιβάλλεται, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, στους διαφόρους αρμοδίους φορείς [15]. Εντός

13 — Απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1993, C-275/91 (Συλλογή 1993, σ. I-523, σκέψη 13).

14 — Επιπλέον, πρέπει να υπογραμμιστεί το γεγονός, το οποίο επιβεβαιώνει την εν προκειμένω προτεινόμενη ερμηνεία, ότι οι επίμαχοι κανόνες δεν προβλέπουν μέτρα περί επιβολής κυρώσεων στον εργαζόμενο που δεν τηρεί τις διατυπώσεις υποβολής της αιτήσεως που επιβάλλει το άρθρο 36, παράγραφοι 1, 2 και 3.

15 — Το συμπέρασμα αυτό ισχύει και για την περίπτωση — την οποία αντιμετωπίζει το αιτούν δικαστήριο με το δεύτερο ερώτημά του — κατά την οποία το δικαίωμα του εργαζομένου αναγνωρίζεται από τον φορέα ενός κράτους μέλους μόνον υπό την προϋπόθεση ότι του καταβάλλεται σύνταξη από φορέα άλλου κράτους μέλους. Συγκεκριμένα, η λογική «σχέση», στην οποία στηρίζεται η γένεση του δικαιώματος του εργαζομένου έναντι του πρώτου από τους προαναφερθέντες φορείς, έχει ως συνέπεια — προκειμένου επίσης να αποφευχθούν αδικαιολόγητα κενά όσον αφορά τη μεταχείριση της οποίας τυγχάνει ο εργαζόμενος στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως — να θεωρείται αναγκαία η ταυτόχρονη εκκαθάριση των παροχών. Και όχι μόνον αυτό. Σε μια τέτοια υπόθεση, όπως επίσης στην προκειμένη υπόθεση, είναι αναγκαίο, εν όψει της προφανούς ανάγκης απλουστεύσεως των γραφειοκρατικών διατυπώσεων, να παρέχεται στον εργαζόμενο η δυνατότητα να απευθύνεται άμεσα στον φορέα που είναι αρμόδιος για την καταβολή της «κύριας» παροχής, από την οποία εξαρτάται η ενδεχόμενη καταβολή των παροχών από τους αρμόδιους φορείς των άλλων κρατών μελών.

ενός συστήματος που σκοπεί να προαγάγει την κινητικότητα των εργαζομένων, όπως είναι αυτό που προβλέπει ο κανονισμός 1408/71, είναι απολύτως επαρκής η υποβολή μιας μόνο αιτήσεως, με την οποία εκδηλώνεται η βούληση του ενδιαφερόμενου να κινήσει τη σχετική διαδικασία. Στην αντίθετη περίπτωση, δεν θα υλοποιούνταν οι σκοποί του άρθρου 44, παράγραφος 2, του επίμαχου κανονισμού ούτε, γενικότερα, οι αρχές στις οποίες στηρίζεται ολόκληρη η επίμαχη ρύθμιση.

31. Από τις σκέψεις που προεκτέθηκαν προκύπτει ότι στο πρώτο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανόνας του άρθρου 36, παράγραφος 4, του κανονισμού 574/72 αποτελεί αυτοτελή διαδικαστικό κανόνα σε σχέση με τους κανόνες των τριών πρώτων παραγράφων του ιδίου άρθρου. Ο κανόνας αυτός — ο οποίος σχετίζεται άμεσα με τη διάταξη του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, η οποία αφορά τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την έναρξη της διαδικασίας εκκαθαρίσεως των παροχών — έχει την έννοια ότι η ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως χορηγήσεως παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως σε έναν από τους αρμόδιους φορείς πρέπει να θεωρείται ως ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως για όλους τους αρμόδιους φορείς που λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία εκκαθαρίσεως της παροχής αυτής, κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας που εφαρμόζουν οι φορείς αυτοί.

32. Ενόψει της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, το δεύτερο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο είναι άνευ αντικειμένου.

Πρόταση

Η διάταξη του άρθρου 36, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, περί της εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, θεσπίζει αυτοτελή κανόνα σε σχέση με τους κανόνες των τριών πρώτων παραγράφων του ιδίου άρθρου και πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το άρθρο 44, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, όπως τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, όσον αφορά τα αποτε-

λέσματα της αιτήσεως με την οποία ζητείται η εκκαθάριση των παροχών. Σύμφωνα με τη διάταξη του κανονισμού εφαρμογής, η ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος εργαζόμενος υποβάλλει αίτηση εκκαθαρίσεως σε φορέα κοινωνικής ασφαλίσεως αρμόδιο για την καταβολή παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως αποτελεί την ημερομηνία την οποία όλοι οι λοιποί φορείς που είναι αρμόδιοι για την εξέταση της αιτήσεως αυτής οφείλουν να θεωρούν ως ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως, υπό την έννοια της εφαρμοστέας νομοθεσίας.